

Список використаної літератури:

1. The EU-Ukraine Association Agreement: Assessment of an Innovative Legal Instrument / Guillaume Van der Loo, Peter Van Elsuwege and Roman Petrov // European University Institute, Department of Law. — EUI Working Paper LAW 2014/09 — 37 p.
2. Rudyuk Y. Dispute Settlement Mechanism under the EU-Ukraine Association Agreement / Yuriy Rudyuk // February 26, 2018. [Electronic resource] — Access mode: <https://www.linkedin.com/pulse/dispute-settlement-mechanism-under-eu-ukraine-agreement-yuriy-rudyuk>
3. Guillaume Van der Loo. The EU's Association Agreements and DCFTAs with Ukraine, Moldova and Georgia: A Comparative Study / Guillaume Van der Loo// 24 June 2017. Research and policy advice project supported by the Swedish International Development Cooperation Agency (Sida). [Electronic resource] — Access mode: http://www.3dcftas.eu/system/tdf/Comparitve%20GVDL%2024.6.17_fin_al_0.pdf?file=1&type=node&id=360
4. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом в 2016 році // Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції за підтримки Представництва ЄС в Україні та проекту Association4U. — 2016. — 76 с. URL. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/zviti-pro-vikonannya/zvit-pro-assotsiatsiyu-2016.pdf>

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПРО КОМПАНІЇ ТА КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВИХ НОРМ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Сагайдак Ю.В., доцент кафедри
конституційного та муніципального
права ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима
Гетьмана», кандидат юридичних наук

Конституція України закріплює принципи державної політики щодо захисту прав та свобод людини у всіх сферах суспільного життя, у тому числі в економічній [1].

Європейські засади розбудови української державності закріплені у Законі України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» від 01 липня 2010 р. № 2411-VI [2], які проявляються шляхом організації державної політики у сфері реалізації економічних прав людини і громадянина.

Питання реалізації комплексу економічних прав людини та громадянина й досі є дискусійним, а тому, безумовно — актуальним. Особливого значення, в процесі вивчення цього питання, набуває інститут реалізації права на підприємницьку діяльність та необхідність оновлення і розвитку законодавства у сфері підприємницької діяльності у зв'язку із європейським вектором правового вибору.

Європейські правові принципи розбудови економіки були обрані нашою державою виважено і свідомо.

Співпраця між членами ЄС сягнула далеко за межі лише економічного співробітництва, а тому Європейське економічне співтовариство перетворилось у Європейське співтовариство, та було встановлено принцип «субсидіарності» (ст. В Договору про Євросоюз [5], ст. »б» Договору про заснування Європейського співтовариства) [6].

Саме в Договорі про Європейський Союз запроваджено концепцію «*aquí communautaire*» — спільного Доробку (далі, Доробок), який має бути дотриманий країнами-учасниками у повному обсязі (ст. В Договору про Євросоюз) [2; 3].

Наша держава приєдналась до масштабного процесу євроінтеграції лише із ратифікацією Угоди Про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством та їх державами-членами [7] (далі — УПС) (під час підготовки роботи до захисту, 27 червня 2014 р., було підписано Угоду України з ЄС про асоціацію). А процес гармонізації національного законодавства почався у 2002 році, коли було прийнято Закон України «Про Концепцію Загальнодержавної Програми адаптації законодавства України до Європейського Союзу» [8].

Відповідно до Послання Президента України до Верховної Ради України від 04 червня 2002 р. [9], Верховна Рада України прийняла Закон України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р. № 1629-IV [10], що знайшло своє відображення у

щорічному Посланні Президента до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2012 році» [11].

Питання гармонізації двох правових систем у сфері реалізації права на підприємницьку (торгову) діяльність — України та Європейського Союзу є надзвичайно актуальними сьогодні, оскільки проблема адаптації полягає вже не лише у створенні нових нормативно-правових актів національного законодавства, що враховують досвід правового регулювання економіки Європейським Союзом, а й в упорядкуванні та гармонізації вже існуючих, до європейського права.

В європейському праві законодавство, що регулює відносини у сфері підприємницької діяльності, більшою мірою сконцентровано в нормах корпоративного права, у тому числі й законодавства про компанії [3, с. 320–339].

Для визначення пріоритетів застосування тих чи інших норм права щодо реалізації економічного права на здійснення підприємницької діяльності на території Європейського Союзу необхідним є усвідомлення наднаціонального характеру Європейського права по відношенню до права країн — членів ЄС. Це витікає із принципу примату права ЄС. [3, с. 71].

Виходячи із того, що здійснення підприємницької діяльності в ЄС регулюється нормами торгового та корпоративного права, варто більш детально зупинитися на аналізі самих цих галузей права. Основні принципи ведення торгівельної діяльності на території ЄС викладені в Договорі про функціонування європейського Союзу [12]. Правове регулювання торгової діяльності суб'єктів підприємництва також здійснюється міжнародними договорами, Директивами та Регламентами, які є нормативно-правовими актами ЄС та рішеннями Суду ЄС і Суду першої інстанції. Що ж до корпоративного права, воно представляє собою систему правових норм, що містяться в установчих договорах ЄС, актах вторинного права ЄС, прийнятих та розроблених інститутами ЄС у цілях реалізації основних свобод ЄС та регулюючих окремі аспекти фінансово-правових, адміністративно-правових, трудових, цивільно-правових та інформаційних відносин в організації, що заснована на об'єднанні осіб та капіталів [13, с. 615, 616]. До принципів корпоративного права відноситься загальний принцип свободи організації та економічної діяльності, адже цей принцип

забезпечується чотирма основними свободами, необхідними для створення єдиного внутрішнього ринку: свобода руху товарів, осіб, послуг та капіталів (ст. 43 Договору про Співтовариство).

Частиною корпоративного права ЄС є законодавство про компанії. Воно регулює особливості створення та діяльності наднаціональних компаній. Законодавство про компанії в європейському праві забезпечує необхідне правове підґрунтя для організації юридичних осіб та їх участі в господарському обороті.

Законодавство про компанії стосується лише юридичних осіб, згідно з Регламентом 2157/2001 про Статут Європейської компанії [14, с. 1]. Відповідно до європейського права, Європейська компанія (*Societas Europaea* чи SE) є юридичною особою, яка створена на території ЄС у порядку й на умовах, визначених Регламентом 2157/2001.

Відповідно до цього, можна сказати, що законодавство про компанії забезпечує принципи для заснування юридичних осіб наднаціонального характеру.

Для заснування ЄОЕІ, майбутні партнери укладають угоду, в якій зазначають назву об'єднання, юридичну адресу, цілі створення, інформацію про склад його членів та строк, на який воно створюється, що дуже нагадує засновницький договір в українському законодавстві. Після цього члени об'єднання мають зареєструвати ЄОЕІ в комерційному реєстрі підприємств за місцем його створення [15].

Треба зазначити про певні обмеження щодо ЄОЕІ. Воно не може: поглинати повною мірою діяльність своїх членів; працевлаштовувати більше ніж 500 працівників; бути членом іншого ЄОЕІ або здійснювати діяльність, що належить до професій (адвоката, архітектора, нотаріуса та ін.). Відповідні органи країни-члена ЄС можуть, керуючись національним інтересом, обмежувати участь деяких категорій фізичних осіб та підприємств в ЄОЕІ [15].

Наступним видом європейського підприємства — юридичної особи є Європейське Товариство (далі — ЄТ). Створення та діяльність такого товариства регулюється Регламентом Ради «Про Статут Європейського Товариства» від 08 жовтня 2001 р. № 2157/2001 [16, с. 1].

Відповідно до положень цього Регламенту ЄТ може бути створене наступними шляхами: злиття двох або більше акціонерних

товариств, що розташовані не менш ніж у двох європейських країнах-членах Європейського Союзу; створення холдингової компанії за ініціативою акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю, які також мають бути розташовані в не менш ніж двох країнах — членах ЄС; створено як загальний філіал європейських підприємств; шляхом трансформації акціонерного товариства, що має філіал в іншій країні ЄС. Мінімальний статутний фонд ЄТ складає не менше 120 000 євро.

Правове регулювання діяльності ЄТ здійснюється, по-перше, відповідним Регламентом Ради, положеннями національних законів про акціонерні товариства країни-члена ЄС, де створене таке Європейське Товариство та статутом самого товариства.

Органами управління ЄТ є загальні збори акціонерів товариства, дирекції та органи нагляду (дуалістична система управління), або ж адміністративні органи (моністична система управління).

Питання про ліквідацію, реорганізацію, банкрутство та аналогічні процедури вирішуються відповідно до вимог національного закону, що застосовується для акціонерних товариств, у тій країні — члені ЄС, де ЄТ має свою юридичну адресу.

Відповідно до Регламенту Ради від 08 жовтня 2001 р. № 2157/2001 ЄТ може змінювати свою юридичну адресу, тобто реєструватися в різних країнах-членах, і, водночас, воно може не змінювати умови колективного договору, організаційні та бухгалтерські правила, що є вигідним аспектом вибору у діяльності таких компаній.

Наступним видом компаній в законодавстві про компанії є Європейська кооперативна компанія. Нормативно-правовим джерелом діяльності такої компанії є Регламент Ради ЄС № 1435/2003 від 23 липня 2003 р. про Статус Європейського кооперативного товариства (SCE — *societas cooperativa europea*).

Згідно з ним, кооперативні підприємства здобувають статус юридичної особи, діяльність якої регламентується тільки законодавством Європейського співтовариства. Відтепер кооперативи зможуть здійснювати свою діяльність на території будь-якої країни-члена ЄС без створення мережі філій, що скорочує час і витрати на їх відкриття. Для створення такого кооперативу, згідно з європейським законодавством, достатньо лише створити групу з п'яти громадян будь-якої країни ЄС [15].

Враховуючи багаторічну співпрацю України із Європейським співтовариством та пріоритети європейської інтеграції в національній політиці, наша держава може використати позитивний досвід європейського законодавства про компанії та норми європейського корпоративного права щодо більш повної реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність людини та громадянина, гармонізувавши національне законодавство із законодавством ЄС.

Список використаної літератури:

1. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30, 23 лип. Ст. 141.
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01 липня 2010 р. № 2411-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 40, 8 жовт. Ст. 527.
3. Право Європейського Союзу : підручник / [за ред. В. І. Муравйова]. К. : Юрінком Інтер, 2011. 704 с.
4. Богуславський М. М. Міжнародне приватне право / Богуславський М. М. — [2-е вид., перероб. і доп.]. М. : Міжнар. відносини, 1994. 416 с.
5. Договір про Європейський Союз URL. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029/print1330186184512983
6. Договір про Європейське співтовариство / Довідник з Європейської інтеграції. URL. http://eu-directory.ru/index.php?act=show&doc_id=1&id=74.
7. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 24, 29 черв. Ст. 1794.
8. Про Концепцію Загальнодержавної Програми адаптації законодавства України до Європейського Союзу : Закон України від 21 листопада 2002 р. № 228-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 3, 17 січ. Ст. 12.
9. Послання Президента України до Верховної Ради України від 04 червня 2002 р. Урядовий кур'єр. 2002. № 100, 4 черв.
10. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р.

11. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2012 році : Послання Президента до Верховної Ради України URL: www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslannya2012-993d0.pdf.
12. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007 // Official Journal of the European Union [Electronic resource]. — Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>.
13. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека : учебник для вузов / [рук. авт. кол. и отв. ред. Л. М. Энтин]. — [2-е изд., пересмотр. и доп.]. М. : Норма, 2007. 960 с.
14. Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July 1985 on the European Economic Interest Grouping (EEIG) // OJ L 199. 31.07.1985. P. 1.
15. Матюшко П. Підприємства, створені згідно з європейським правом / П. Матюшко // Юстиніан : юрид. журн. 2003. № 10. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=819>.
16. Council Regulation (EC) No 2157/2001 of 8 October 2001 on the Statute for a European company (SE) // OJ L 294. — 10.11.2001. P. 1.